

חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 4), תשי"ד—1954

1. במקום סעיף 16 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948¹, יבוא סעיף זה :

החלפת
סעיף 16

16. (א) שר המשפטים רשאי לפרסם ברשומות הצעת נוסח חדש של כל חוק שהיה קיים בארץ ישראל ערב הקמת המדינה ואשר עודנו בר תוקף במדינה. נוסח זה יכיל את כל השינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה ואת כל התיקונים, השינויים וההוספות שחלו באותו חוק על ידי חקיקה או אגב חקיקה, לאחר הקמת המדינה.

„נוסח חדש

(ב) על פי בקשת שר המשפטים יוקמו ועדות מייעצות של שלושה חברים, שאחד מהם — היושב ראש — יהיה שופט שיתמנה על ידי נשיא בית המשפט העליון, והאחד היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, והאחד נציג הסתדרות עורכי הדין או נציג האוניברסיטה העברית.

(ג) תוך זמן שקבע שר המשפטים לכל הצעת נוסח חדש, בהודעה שפורסמה ברשומות, תבדוק ועדה מייעצת את נאמנותו של הנוסח המוצע לחוק המקורי, ותגיש לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת את המלצותיה בדבר התיקונים והשינויים או ההוספות שיש לדעתה לעשות בנוסח המוצע כדי להתאימו לחוק המקורי.

(ד) ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת תקבע את הנוסח החדש לאור המלצותיה של ועדה מייעצת, והוא יפורסם ברשומות בחתימת שר המשפטים וייכנס לתקפו ביום הפרסום.

(ה) בהיכנס נוסח חדש כאמור לתקפו, יהיה הוא החוק המחייב, ולא יהיה עוד תוקף לכל נוסח אחר של אותו חוק ולא תישמע טענה שהנוסח החדש סוטה מן החוק המקורי.

(ו) שר המשפטים רשאי לפרסם ברשומות נוסח מרוכז ומסוגנן של כל חוק שניתן במדינה, על מנת שיכיל את כל התיקונים שנעשו בו ; הנוסח המרוכז האמור ייכנס לתקפו כתום שלושה חדשים מיום הפרסום, אם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת לא תחליט תוך תקופה זו החלטה אחרת בענין זה.”

ד ב ר י ה ס ב ר

לאור הנסיון בעבודת הניסוח החדש של התחיקה המנדטורית נראה צורך לחזור ולתקן את סעיף 16 הקובע הוראות בענין זה, ואלה התיקונים ונימוקיהם :

(1) לפי סעיף קטן (א) של הסעיף הקיים יכיל הנוסח החדש של כל חוק, „את כל התיקונים שנעשו באותו חוק לאחר הקמת המדינה”. פסוק זה עשוי לעורר ספק בדבר תיקונים או שינויים שלא „נעשו באותו חוק” דרך חקיקה ישירה של הכנסת, אלא שחלו בו אגב חקיקת הכנסת בחוק אחר הסותר מאליו את החוק המנדטורי. אמנם, סעיף 2 של

¹ ע"ר תש"ח, תוס' א' מס' 2, עמ' 1 ; ס"ח 105. תשי"ב, עמ' 279.

פקודת סדרי השלטון והמשפט (הוראות נוספות), תש"ח—1948, אומר במפורש „כשחוק אשר ניתן על ידי מועצת המדינה הזמנית או על פיה סותר חוק שהיה קיים בארץ ישראל ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948) רואים את החוק הקודם כמבוטל או מתוקן, גם כשאין בחוק החדש ביטול או תיקון מפורש של החוק הקודם", אך כדי להסיר ספק מוצע בזה לומר בסעיף קטן (א) „ואת כל התיקונים והשינויים או ההוספות שחלו באותו חוק על ידי חקיקה או אגב חקיקה לאחר הקמת המדינה“.

(2) הועדה המייעצת לבדיקת הנוסח החדש, לפני שהוא מגיע לשולחן ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת לשם קביעה סופית ופרסום, היתה — לפי סעיף קטן (ב) של הסעיף הקיים — בת חמישה חברים (שופט בית המשפט העליון, שופט בית משפט מחוזי, היועץ המשפטי, נציג האוניברסיטה ונציג הסתדרות עורכי הדין). נתברר, כי הרכב זה מאיט מאד את קצב העבודה, עד כדי כך שניסוח חדש אפילו של חלק התחיקה המנדטורית, החלק החיוני והמבוקש ביותר, הוא ענין לעשר שנים לפחות, שפירושו למעשה החטאת המטרה שהיתה לעיני המחוקק. לעומת זאת נראה שניתן לעשות את העבודה, בלא פגיעה ברמתה, גם בהרכב של שלושה (שופט, היועץ המשפטי או נציגו ונציג האוניברסיטה או הסתדרות עורכי הדין). בהרכב זה אפשר לקיים מספר ועדות מקבילות לחוקים שונים, להחיש את הדיון בתוך כל אחת מהן ולהבטיח בדרך זו פרי ראוי לתכליתו של החוק.

התיקון המוצע בסעיף קטן (ב) בא לקבוע ריבוי ועדות והרכב אחר של כל אחת מהן.

(3) כיוצא בזה ענין הזמן שנקבע, בסעיף קטן (ג) של הסעיף הקיים, לעבודת הבדיקה של הועדה המייעצת, היינו ארבעה חדשים מיום פרסום הצעת הנוסח החדש. זמן זה אי אפשר שיהא אחד לכל חוק, שכן יש חוקים רבי היקף וכבדי תוכן שזמן זה אינו מספיק להם, וכנגדם חוקים שהוא להם רב מדי. משום כך מוצע שהזמן ייקבע על ידי שר המשפטים בכל מקרה לפי נסיבותיו.

(4) תכנון של הדין וחשבון לאחר בדיקה, שהועדה המייעצת מתבקשת להגישו לוועדת החוקה חוק ומשפט, לא היה ברור וגרר אי הבנה. בעקבות המשאלה שהובעה בענין זה בוועדת החוקה חוק ומשפט, אגב קביעת הנוסח החדש של פקודת הפרשנות, נראה צורך לפרש בחוק, שהועדה המייעצת מתבקשת לבדוק את הנוסח החדש אם הוא נאמן לחוק מבחינה מהותית ולהמליץ לפני ועדת החוקה חוק ומשפט על שינויים מטעם זה בלבד.

(5) יש כמה חוקים ישראליים שהתיקונים בהם מרובים עד כדי כך שאין לעמוד על הנוסח השלם אלא לאחר יגיעה רבה, ויש תביעה מצד הציבור שחוקים אלה יובאו לידי גיבוש (קונסולידציה). סעיף קטן (ו) של החוק המוצע בא ליפות כוחו של שר המשפטים לפרסם הצעת נוסח מרוכז. ומאחר שניסוח כזה מצריך בדרך כלל תיאומים מסויימים במונח הכתוב או החלפת מונח ישן או לשון ישנה במונח או בלשון שנתחדשו בחוקים מאוחרים יותר, מוצע שהנוסח המרוכז יעמוד לבדיקה על ידי ועדת החוקה חוק ומשפט תקופה של שלושה חדשים, ואם לא ראתה הועדה תוך תקופה זו לעכב את כניסת הנוסח לתקפו, או להחליט על הטיפול בו בדרך אחרת — הנוסח המרוכז שפורסם על ידי השר ייכנס לתקפו בתום התקופה האמורה.

¹ ע"ר תש"ח, תוס' א' מס' 8, עמ' 21.